

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง "การพัฒนาเกณฑ์หรือตัวบ่งชี้คุณภาพรายการละครโทรทัศน์" ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้ เป็นแนวทางในการศึกษาดังนี้

1. แนวคิดเรื่องการประเมินการทำงานของสื่อ
2. แนวคิดเรื่องกระบวนการผลิตรายการละครโทรทัศน์
3. แนวคิดเรื่ององค์ประกอบของละครโทรทัศน์
 - 3.1 รูปแบบ : การเขียนบทละครโทรทัศน์
 - 3.2 เนื้อหา : คุณภาพของเนื้อหา
: การวิเคราะห์แก่นเรื่อง / แนวเรื่อง
4. แนวคิดเรื่องบทบาทหน้าที่ทางสังคมของละครโทรทัศน์

แนวคิดเรื่องการพัฒนาสังคมที่ใช้ในสังคมไทยเป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นในระยะไม่เกิน 40 ปี มานี้เอง เริ่มขึ้นโดยฝ่ายรัฐเล็งเห็นความจำเป็นที่จะต้องจัดให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไปในทิศทางที่รัฐต้องการ นั่นคือความเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคมในระยะแรกจึงมุ่งเน้นความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ โดยคาดหวังว่าความก้าวหน้านี้จะนำไปสู่ชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน แนวคิดนี้ถูกใช้อยู่ประมาณ 10 ปีก็เริ่มเกิดความตระหนักว่า การเน้นความเติบโตทางเศรษฐกิจไม่ได้ทำให้คนในสังคมได้รับผลประโยชน์จากการเติบโตนั้นโดยทั่วถึง จุดเน้นของการพัฒนาจึงหันมาสู่เรื่องคุณภาพชีวิตของคนในสังคม (สุภางศ์ จันทวานิชและวรรณิ ไทยานันท์ ,2539 : 153)

กาญจนา แก้วเทพ (2539) ได้เสนอวิธีการเคลื่อนไหว แนวคิด แนวทางและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องคุณภาพชีวิตของกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มด้านสื่อมวลชนนั้น มีการเคลื่อนไหวผ่านสื่อมวลชนในระดับกว้าง เช่น

- การเคลื่อนไหวความคิดผ่านงานโฆษณาที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต ได้แก่ การโฆษณาส่งเสริมสังคมในรูปแบบต่างๆ
- ความตั้งใจของผู้ส่งสารเพื่อกลุ่มบุคคลที่ขาดโอกาสทางการศึกษาได้ใช้โอกาสจากช่องทางข่าวสารจากสื่อมากขึ้น โดยใช้เป็นแหล่งศึกษานอกระบบและเป็นแหล่งที่เพิ่มเติมความรู้จากข้อมูลข่าวสาร เช่น รายการข่าวเกษตรทางโทรทัศน์
- การนำเสนอเรื่องคุณภาพชีวิตจากสื่อมวลชนในปัจจุบัน เช่น รายการวงเวียนชีวิต รายการฝันที่ เป็นจริง เป็นต้น

สำหรับละครโทรทัศน์นั้น จัดเป็นสื่อมวลชนในรูปแบบของความบันเทิงประเภทหนึ่ง ที่ผู้คนทุกชนชั้นในสังคมได้ใช้เวลาวันละหลายๆชั่วโมงเพื่อเฝ้าติดตามละครโทรทัศน์ที่ตนชื่นชอบ จนกลายเป็นส่วนเสี้ยวหนึ่งของชีวิตประจำวันที่จะขาดไปเสียมิได้โดยปริยาย เนื้อหาของละครแต่ละเรื่องนั้นมีอิทธิพลในการนำเสนอข้อคิด อุดมการณ์ต่างๆที่จะหล่อหลอมความรู้สึกนึกคิดและจิตสำนึกให้แก่ผู้ชมทั้งทางตรงและทางอ้อม จึงอาจกล่าวได้ว่าละครโทรทัศน์ที่ดีนั้นต้องสามารถช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับผู้ชมได้ในระดับหนึ่ง

นักวิจารณ์ละครในหน้าหนังสือพิมพ์ต่างๆตลอดจนคนดูบางกลุ่มมีความเห็นว่า ละครดีคือ ละครที่มีความประณีตทางการผลิตรายการและเทคนิค ตลอดจนอุปกรณ์สมัยใหม่เป็นผลทางศิลปะการแสดง เนื้อหาสาระมีคุณค่าเพียงพอที่จะช่วยพัฒนาและยกระดับของสังคมให้ดีขึ้นกว่าเดิม (มานวิภา ตันติสุภฤติ ,2522 : 56)

ในการพัฒนาเกณฑ์หรือตัวบ่งชี้คุณภาพรายการละครโทรทัศน์นี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทั้ง 4 คือ แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินการทำงานของสื่อและแนวคิดต่างๆที่เกี่ยวกับละครโทรทัศน์ ได้แก่ แนวคิดเรื่ององค์ประกอบของละครโทรทัศน์ทั้งในส่วนของรูปแบบและเนื้อหา แนวคิดเรื่องบทบาทหน้าที่ทางสังคมของละครโทรทัศน์ รวมทั้งแนวคิดเรื่องกระบวนการผลิตรายการละครโทรทัศน์มาพัฒนาเป็นเกณฑ์ในการศึกษาความคิดเห็นและความต้องการของผู้ชมต่อเนื้อหาและคุณภาพของละครโทรทัศน์รวมทั้งศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการผลิตละครโทรทัศน์ที่มีคุณภาพจากบุคคลต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตละครโทรทัศน์ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินการทำงานของสื่อ (Media Performance Assessment)

ในมุมมองของผู้สร้างหรือผู้จัดละครโทรทัศน์ ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการผลิตละครโทรทัศน์ออกไปสู่สายตาของผู้ชม ผู้จัดละครแต่ละค่ายหรือแต่ละบริษัทต่างก็มีรูปแบบหรือนโยบายการทำงานที่แตกต่างกันออกไป แต่อาจกล่าวได้ว่าทุกคนมีเป้าหมายเดียวกันคือ ต้องการผลิตละครโทรทัศน์ที่ดี สร้างความพอใจให้กับผู้ชมและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นสถานีโทรทัศน์ ผู้อุปถัมภ์รายการหรือสปอนเซอร์ ดังนั้นจึงได้นำเอาแนวคิดเรื่องการประเมินการทำงานของสื่อ (Media Performance Assessment) มาใช้อธิบายการประเมินคุณค่าการทำงานของสื่อ ซึ่งในที่นี้คือละครโทรทัศน์

Denis McQuail (1982) ได้กล่าวถึงการแสวงหาเกณฑ์วัดคุณภาพของสื่อไว้ว่า มีนักวิจารณ์เป็นจำนวนมากต่างพยายามวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับคุณภาพการทำงานของสื่อที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ เนื่องจากในชีวิตประจำวันประชาชนมีการใช้สื่อมากขึ้น แนวโน้มการดำเนินงานโดยเอกชนและเป็นธุรกิจการค้าซึ่งลดการควบคุมจากประชาชน ทำให้เกิดคำถามต่อความรับผิดชอบต่อสื่อต่อสังคมจนกลายเป็นหัวข้อที่ถกเถียงกันมากขึ้นและนำไปสู่การแสวงหามาตรฐานที่ชัดเจนและความคาดหวังใหม่ๆ

คำว่า การประเมินผลการทำงานของสื่อ (Performance Assessment) มีความหมายที่กว้างและยังไม่มีความชัดเจน ซึ่งอาจหมายถึง "อุตสาหกรรมสื่อประเมินตนเองในด้านความสำเร็จทางธุรกิจ การผลิต หรือผู้ชมผู้ฟัง" "การประเมินการทำงานตามนโยบายสาธารณะของสื่อ เช่น เรื่องการผูกขาดหรือมาตรฐานทางวัฒนธรรม" "การประเมินผลเชิงวิเคราะห์ในลักษณะหรือผลงานของสื่อ" หรือ "การประเมินความสำเร็จของการรณรงค์ เช่น การให้ข้อมูลข่าวสาร ชักจูงใจ การระดมพลังและอื่นๆ" ซึ่งในที่นี้จะเลือกนำมาใช้เฉพาะกับละครโทรทัศน์เท่านั้น

ตามคำนิยาม คุณภาพของ"การทำงานของสื่อ"นั้นสามารถประเมินได้ง่ายโดยพิจารณาที่เนื้อหาของสิ่งที่นำเสนอ แต่ตามหลักเหตุผลแล้วผลประโยชน์ของสาธารณะสามารถเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อสิ่งนั้นเข้าถึงประชาชนทั่วไปและคาดว่าจะมีผลต่อชีวิตของประชาชน หมายความว่า เราจำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับผู้ชมมากขึ้นในด้านของการรับรู้ ซึ่งเราไม่สามารถคาดเดาได้ว่าสิ่งที่ผู้ชมรับรู้ หรือเข้าใจความหมายนั้นเป็นไปตามที่ผู้ส่งสารตั้งใจ เป็นการพิจารณาการทำ

งานของสื่อที่มุ่งเน้นไปในเรื่องการรับรู้และการตอบสนองของผู้ชมผู้ฟัง ซึ่งอาจใช้เป็นเครื่องมือวัดความสำเร็จของการทำงาน รวมทั้งสามารถมุ่งไปสู่คุณภาพของการทำงานในเรื่องอื่นๆที่เกี่ยวข้องได้

McQuail (1992) ได้กล่าวถึงทางเลือกของการประเมินคุณค่าการทำงานของสื่อไว้ดังนี้

1. การประเมินค่าในเรื่องของความเป็นมืออาชีพ /องค์กรสื่อ (The professional / organizational Assessment) ในเรื่องขององค์กรสื่อ มีการศึกษาวิจัยกันมากอยู่แล้วโดยเฉพาะผลจากความเป็นวิชาชีพมากขึ้น มีความรับผิดชอบมากขึ้น การวิจัยเพื่อวัตถุประสงค์ขององค์กรสื่อ บางครั้งก็มีผลตรงตามความสนใจของประชาชนมากขึ้น การแข่งขันที่เพิ่มขึ้นก็จะนำไปสู่การวิจัยมากขึ้นโดยสื่อต่างๆเองและจากประชาคมติ และถ้าสื่อมีการควบคุมตนเองมากขึ้นแทนที่การกำกับดูแลจากรัฐบาล ก็ยิ่งจะมีการเรียกร้องให้สื่อมีความรับผิดชอบมากขึ้นตามมาด้วย

2. ความคิดเห็นของผู้ชม (Public Debate) ความคิดเรื่องผลประโยชน์สาธารณะนั้นมีการวิพากษ์วิจารณ์ถกเถียงกันในสังคมอย่างกว้างขวาง โดยพยายามทำให้เกิดนโยบายสาธารณะและทำให้เรื่องคุณภาพและการทำงานของสื่อเป็นที่สนใจของประชาชน ผลที่จะได้รับจากการศึกษาการทำงานของสื่อคือ การได้รับทราบข้อมูลข่าวสารที่เป็นผลตอบกลับจากสาธารณชน เพื่อใช้เป็นทางเลือกในการกำหนดนโยบายต่อไป ซึ่งจะนำไปสู่สภาวะที่พึงปรารถนาและการทำงานที่เหมาะสม

3. มาตรฐานความเป็นต้นแบบ (The standard of Originality) ได้แก่

- ความแปลกใหม่ ในแง่ของการแสดงที่ปรากฏเป็นครั้งแรก
- มีข้อขัดแย้งและไม่ยึดติดแต่ของเก่าๆ เนื้อหาใหม่ๆที่ไม่ยึดติดกับแบบเดิมๆ

สามารถเรียกได้ว่าเป็นต้นแบบ คุณภาพของเนื้อหาได้จากการวิเคราะห์เนื้อหาหรือปฏิกิริยาของผู้ชมผู้ฟัง เช่น โทรศัพท์หรือเขียนจดหมายเข้ามาติชมในเรื่องต่างๆและในมุมมองต่างๆ

- การตั้งจุดในสิ่งเล็กๆน้อยๆเพื่อไม่ให้เหมือนใครหรือซ้ำใคร

4. เกณฑ์ในเรื่องจริยธรรมทางสังคมหรือคุณค่าทางการเมือง (Criteria of social morality political value)

- การอ้างอิงความเป็นจริง ในส่วนของแก่นเรื่องหรือฉากที่อาจเกิดขึ้นในชีวิตหรือเหตุการณ์จริงของผู้ชมถือว่ามีความค่าทางวัฒนธรรมแต่อาจถูกวิพากษ์วิจารณ์ได้

- ข้อผูกพันทางการเมืองหรือศีลธรรม เนื้อหาที่มีคุณค่าในการทำงานของการสั่งสอน การวิพากษ์วิจารณ์สังคมหรือการโฆษณาชวนเชื่ออาจถูกทดสอบแล้วแต่กรณี การตัดสินใจอาจจากความตั้งใจหรือด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาที่กำหนดไว้

- วัตถุประสงค์ในการสื่อสาร ดูจากเนื้อหาที่เป็น "สาร" ซึ่งถ่ายทอดจากประสบการณ์ อารมณ์ หรือมุมมองของผู้แต่งซึ่งอาจจะนำมาใช้ในการทดสอบเพื่อบ่งบอกถึงว่าผลิตเพื่อไปสู่คนจำนวนมาก เป็นตัวต้นแบบหรือเพื่อการพาณิชย์

- มีเนื้อหาส่งเสริมสังคม เป็นเนื้อหาทั่วไปที่รู้จักกันดี มีคุณค่าในด้านความบันเทิงและไม่เป็นศิลปะที่หลอกลวง ช่วยเพิ่มจิตสำนึกทางสังคม

5. คุณค่าในการผลิตและคุณภาพทางวิชาชีพ (Production values and professional Quality)

- งบประมาณการผลิต โดยทั่วไปแล้วต้องมีการใช้จ่ายเงินในการผลิตเพื่อคุณภาพ ถึงแม้ว่าคุณภาพนั้นไม่จำเป็นต้องซื้อ แต่ก็สามารถนำมาใช้เป็นดัชนีวัดคุณภาพได้

- มีความเป็นวิชาชีพหรือมีเทคนิคที่ดี การประเมินคุณภาพของการผลิตโดยตรงจะไม่รวมถึงเนื้อหา สามารถอ้างอิงได้จากการตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญในทางวิชาชีพและการประเมินอย่างมีอิสระจากสื่ออื่นๆที่ผ่านมาหรือการได้รับรางวัลต่างๆ

- ระดับของความเป็นดารา ความมีชื่อเสียงของศิลปิน ผู้กำกับ นักแสดงและอื่นๆ ในทุกเนื้อหาทางวัฒนธรรม แม้ว่าจะยังไม่มีกรอบรับรองในเรื่องคุณภาพ แต่ก็มีแนวโน้มที่จะนำไปสู่คุณภาพและประสบความสำเร็จต่อไป

6. ความสำเร็จเชิงพาณิชย์ (Commercial criteria of success)

แม้ว่าจะมีความขัดแย้งกันระหว่างคุณค่าทางวัฒนธรรมและการค้า แต่หากพิจารณาในเรื่องของการประสบความสำเร็จในตลาด เช่น การเป็นที่รู้จัก มีชื่อเสียง มีการผลิตซ้ำ มีการถูกอ้างอิงบ่อยๆ ทำให้ผลผลิตของสื่อที่มีความเด่นกว่าปกติและอาจกลายเป็นสิ่งที่ทรงคุณค่า เป็นวัฒนธรรมที่มีฐานะและบ่งบอกถึงคุณภาพ ซึ่งดูได้ง่ายจากจำนวนยอดขาย การจัดอันดับเรตติ้ง การสำรวจความนิยมและอื่นๆ นอกจากนี้การวัดความสำเร็จยังดูได้จากคุณค่าของความเป็นอมตะหรือความสำเร็จที่มีต่อมาเรื่อยๆ

จากทางเลือกในการประเมินคุณค่าการทำงานของสื่อดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจะนำมาใช้กำหนดเป็นเกณฑ์หรือตัวบ่งชี้หรือเป็นองค์ประกอบในการศึกษาคุณภาพของละครโทรทัศน์

2. แนวคิดเรื่องกระบวนการผลิตรายการละครโทรทัศน์

และกว่าจะเป็นละครที่ปรากฏสู่สายตาผู้ชมได้นั้น ต้องผ่านกระบวนการซึ่งเป็นขั้นตอนของการผลิตรายการละครโทรทัศน์ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนใหญ่ๆ 4 ขั้นตอน คือ (ปนัดดา ธนสถิตย์ ,2531 : 18-23 ,63-66)

1. ขั้นวางแผนงาน เป็นขั้นวางแผนงานก่อนที่จะผลิตรายการ ประกอบด้วย

1.1 การวางแผนโครงการผลิตรายการละคร เพื่อเสนอต่อสถานีโทรทัศน์และผู้อุปถัมภ์รายการหรือนายทุนอื่นๆ การคิดโครงการผลิตรายการละครนี้ได้แก่ เรื่อง แนวเรื่องที่จะผลิต ความยาวต่อตอน ความยาวเรื่องทั้งหมดจบในกี่ตอน ประเภทของละคร ระยะเวลาในการผลิตและกลุ่มเป้าหมายคือใคร

1.2 กำหนดตัวผู้เริ่มงาน ได้แก่ ผู้เขียนบท ผู้กำกับการแสดง ผู้กำกับรายการ และอื่นๆให้เหมาะสมกับเรื่องที่จะผลิตเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เขียนบท ผู้กำกับการแสดง และผู้กำกับรายการ เนื่องจากในทางปฏิบัติจริงนั้น ความรู้ความสามารถของแต่ละคนอาจจะมี ความถนัดในเรื่องที่จะผลิตแตกต่างกัน

1.3 กำหนดงบประมาณค่าใช้จ่าย ตั้งแต่ค่าเรื่องหรือค่าบทประพันธ์ ผู้เขียนบท นักแสดง ผู้กำกับการแสดง ผู้ประสานงาน ตลอดจนอุปกรณ์ในการถ่ายทำและอุปกรณ์ประกอบจากต่างๆ

2. ขั้นเตรียมการ

2.1 การเขียนบทละครโทรทัศน์ ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการผลิตละครโทรทัศน์ ผู้ผลิตจะมอบหมายให้ผู้เขียนบทนำเอาเรื่องที่จะมาผลิตเป็นละครไปทำเป็นบทโทรทัศน์

2.2 การเตรียมงานล่วงหน้าก่อนถ่ายทำ หลังจากได้บทโทรทัศน์มาแล้ว ผู้ผลิตจะร่วมกันคัดเลือกตัวผู้แสดง หลังจากนั้นเป็นการวางแผนการถ่ายทำจริงโดยแต่ละฝ่ายแบ่งงานกันรับผิดชอบ เช่น ฝ่ายจาก ฝ่ายสถานที่ ฝ่ายเครื่องแต่งกาย ฝ่ายแสงเสียงและอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

3. ขั้นถ่ายทำ

3.1 การถ่ายทำ เป็นการบันทึกภาพลงเทปโทรทัศน์ไปตามคิวการถ่ายทำที่ผู้กำกับ การแสดงกำหนด

3.2 การตัดต่อ ลงเสียง เมื่อถ่ายทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะมีการรวบรวมการถ่ายทำ ทั้งหมดมาตัดต่อ โดยจะมีการลงเสียงประกอบและเพลงประกอบหรือเพิ่มการใช้เทคนิคพิเศษ ทางโทรทัศน์ไปด้วย เพื่อให้ได้ภาพที่ออกมาสมจริงตามเนื้อเรื่อง

4. ขั้นประเมินผลรายการ

เมื่อละครได้ออกอากาศไปแล้ว ผู้ผลิตก็จะมีการติดตามผลงานของตน การ ประเมิน ผลโดยทั่วไปผู้ผลิตมักจะดูจากเรตติ้ง (Rating) หรือผลการสำรวจจำนวนผู้ชมโทรทัศน์ ต่อละครเรื่องนั้นๆว่ามีมาน้อยเพียงใด แต่อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยดังกล่าวก็ยังไม่ได้หมายความว่าละครเรื่องใดที่มีผู้ชมมากที่สุดจะเป็นละครที่มีคุณภาพที่สุด เพียงแต่ผู้ผลิตต้องการจะ ทราบข้อสรุปบางอย่างในการที่จะสร้างเนื้อหาสาระและวิธีการนำเสนอละครเรื่องต่อไปนั่นเอง

นอกจากนี้การผลิตรายการโทรทัศน์อย่างมีคุณภาพในแง่ของบรรดามีอาชีพที่ ผลิตรายโทรทัศน์ (Quality in television from the perspective of the professional program maker) นั้นต้องมีลักษณะความสมจริงตามจุดประสงค์การผลิตคือ การสร้างสิ่งที่ปรากฏต่อสายตาผู้ชมให้ดูสมจริงนั่นเอง อย่างไรก็ตาม ตัวคุณภาพที่ได้นั้นก็มาจากทัศนคติที่แตกต่าง กัน ซึ่งพอจะแบ่งออกเป็น 5 ข้อใหญ่ๆคือ (Robert Albers ,1991 อ้างในวีระ สุภา ,2537 : 14-16)

1. ดูตัวเนื้อและรูปแบบของรายการ คือ

1.1 การเขียนที่มีคุณภาพคือ ต้องเน้นให้เห็นจุดสำคัญชัดเจน , แสดงการเคลื่อนไหวโดยให้ผู้ชมมีความรู้สึกร่วมคล้ายตาม , มีความลึกซึ้ง ชับซ้อนชวนติดตาม อีกทั้งการเล่าเรื่อง นั้นเป็นหัวใจสำคัญของการเขียน รวบรัด เสาตรงจุด มีพล็อตเรื่องที่ดี มีเริ่ม ตรงกลาง จบ ตัวละครก็ต้องน่าสนใจ เป็นเหตุเป็นผลให้น่าติดตามหรือไม่

1.2 การตัดต่อ ลักษณะการตัดต่อที่ดีหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์แต่ละชิ้นถูก กำหนดให้มีจังหวะที่เหมาะสมและการจัดสรรที่ดี ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยคำนึงถึงการเก็บรายละเอียด แต่จะต้องทำอะไรอย่างตั้งใจเต็มที่

1.3 การแสดง ความสามารถของนักแสดงในการแสดงออกทางการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์

1.4 แสดง การแสดงออกทางภาพที่ออกมาดีและมีผลตามความจริงเป็นส่วนมาก จะแสดงคุณภาพการเคลื่อนไหวต่างๆและนำไปสู่สถานที่ที่จะไปทางตา ความสำคัญของไฟคือ เน้นให้วัตถุดูสวยและให้อารมณ์ซึ่งจะช่วยให้ชิ้นส่วนนั้นดีขึ้น

1.5 กล้อง การถ่ายภาพที่มีลูกเล่นมากมาย ชับซ้อน เทคนิคดี การจัดองค์ประกอบ น่าสนใจ มุมกล้องทำให้ดูเหมือนเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์นั้นๆ จะทำให้กระตุ้นความรู้สึกของผู้ดูให้อารมณ์ร่วมด้านภาพ

1.6 การกำกับ การกำกับที่ดีต้องมีการแก้ปัญหาตลอดเวลา เพื่อความเหมาะสมของผู้แสดงและบรรยากาศของผู้แสดงสามารถทำให้ผู้ชมมีอารมณ์ร่วมได้

2. ดูจากแก่นของเนื้อหาและวัตถุประสงค์ในการสื่อความหมาย

3. งานศิลปกรรม คือ การใช้เทคนิคพิเศษเข้ามาช่วยในการสร้างความสมจริงหรือเหนือจริง

4. ผู้ชม คือ ผลกระทบจากผู้ชมมาสู่รายการ หลังจากที่ยายการได้ออกอากาศไปสู่สายตาผู้ชมแล้ว ซึ่งรายการที่ผู้ชมมากที่สุดไม่ใช่ว่าจะเป็นรายการที่มีคุณภาพเสมอไป

5. ความสำเร็จด้านธุรกิจ กลุ่มผู้ผลิตรายการทั้งเพื่อประโยชน์สาธารณะและธุรกิจ ในวงการธุรกิจจะเน้นทางธุรกิจเป็นอันดับแรกมากกว่าความสำคัญทางศิลปะ คุณภาพของโทรทัศน์จึงเป็นเรื่องการขายคือ มุ่งในเชิงธุรกิจนั่นเอง สื่อมวลชนทางโทรทัศน์บางคนให้ความสำคัญกับธุรกิจโฆษณาเพราะเป็นปัจจัยหลักในความสำเร็จทางธุรกิจโทรทัศน์

จุดสำคัญ 5 ประการจะเป็นหัวใจสำคัญของมืออาชีพ แม้จะมีมุมมองแตกต่างกัน แต่ก็พอจะเป็นเกณฑ์ในการหาแนวทางได้ ทั้งนี้การสร้างสรรคงานออกมาแล้วได้รับรางวัลจากการประกวด การได้รับคำวิจารณ์ที่เหมาะสมจะช่วยหาข้อสรุปเรื่องคุณภาพได้ดีมากขึ้น

นอกจากนี้ Jon Cook and Thomas Elsaesser (1994) ยังได้ให้ความหมายเกี่ยวกับคุณภาพ (Quality) ไว้ว่า เมื่อมองในด้านของงบประมาณการผลิต คุณค่าในด้านความบันเทิง การแสดงหรือการเขียนบทที่ทำให้ผู้ชมสนใจ ที่เกิดจากความล้าในวิชาชีพของบรรดาผู้ที่เกี่ยวข้องในรายการต่างๆ จนกลายมาเป็นมาตรฐานทางเทคนิคขององค์การสื่อและมาตรฐานการควบคุมตนเองถือว่าเป็นรายการที่มีคุณภาพ

หากคุณภาพของโทรทัศน์นิยามว่าเกิดจากความรู้ทางวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับสื่อ ก็เท่ากับว่าผู้ผลิตสื่อไม่ว่าจะเป็นละคร ข่าว สารคดีหรือเกมโชว์ ก็เข้าใจว่ารายการที่ตีนั้นเกิดจากการฝึกฝนการผลิตรายการที่สะท้อนออกมาจากผลงานต่างๆที่ผ่านมาและมีการปรับปรุงที่ดีขึ้น

3. แนวคิดเรื่ององค์ประกอบของละครโทรทัศน์

ขั้นตอนต่อมาคือในส่วนของละครโทรทัศน์ บทละครโทรทัศน์ถือเป็นองค์ประกอบที่เป็นหัวใจสำคัญของละครโทรทัศน์นอกเหนือไปจากองค์ประกอบอื่นๆเช่น ตัวละคร จาก เครื่องแต่งกายและอื่นๆ ซึ่งกล่าวได้ว่าละครที่ตีนั้นจะต้องมาจากบทละครที่ดี ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์จึงต้องมีความเข้าใจเนื้อหาและหัวใจของเรื่องให้ชัด จึงจะสามารถถ่ายทอดเนื้อหาไปสู่ละครได้

ในการเขียนบทละครโทรทัศน์ จะต้องได้ผู้ที่มีมือเขียนที่จะสามารถแตกประเด็นของเรื่องได้ เพราะการทำละครในยุคปัจจุบันมีความยากมากขึ้นตรงที่จะทำอย่างไรให้คนดูติดตามละครเรื่องนั้นตั้งแต่ในฉากแรก บางครั้งบทประพันธ์บางเรื่องมีแค่พล็อตเรื่องเท่านั้น ส่วนรายละเอียดที่จะหาเหตุผลและความเป็นไปได้ที่นั้นยากมาก ซึ่งคนที่จะทำเรื่องตรงนี้ได้ดี จะต้องเป็นผู้ที่อ่านหนังสือแตกฉาน เข้าใจหาเหตุผลและข้อมูลที่ตีครบสมบูรณ์ การคิดประเด็นของเรื่องก็จะเป็นไปอย่างสิ้นโหด ทำให้บทละครนั้นออกมาสมบูรณ์ (ทิณีจ หุตะจินดา , 2540 : 84)

ผู้เขียนบทละครจึงจะต้องมีความรู้ในเรื่องขององค์ประกอบของบทละครที่นำไปสู่รูปแบบของการเขียนบทละครโทรทัศน์ ซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัยดังนี้ (จากหนังสือ Poetics ของ Aristotle อ้างใน มาณวิภา ตันติสุกฤติ ,2528 : 134-143)

1. เค้าโครงเรื่อง (Plot) หมายถึง การลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในละครอย่างมีเหตุผล และมีจุดหมายปลายทาง เค้าโครงเรื่องที่ดีจะต้องมีความสมบูรณ์ในตัวของมันเอง มีความยาวพอเหมาะ ประกอบด้วยตอนต้น กลาง และจบเหตุการณ์ทุกตอนมีความสัมพันธ์กันอย่างสมเหตุสมผลตามกฎหมายแห่งกรรมคือ เรื่องราวที่เกิดขึ้นในฉากหนึ่งจะต้องเป็นผลสืบเนื่องจากการกระทำในฉากที่นำมาก่อนและในทำนองเดียวกัน ก็จะเป็นสาเหตุของเรื่องราวที่จะเกิดขึ้นในฉากต่อไป

2. ตัวละครและการวางนิสัยตัวละคร (Character and characterization) ซึ่งหมายถึงรวมถึงพัฒนาการของนิสัยของตัวละครด้วย

ตัวละครคือ ผู้กระทำและผู้ที่ได้รับผลจากการกระทำในบทละคร แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. ตัวละครที่มีลักษณะเป็นแบบตายตัว (Typed Character) หมายถึงตัวละครที่สามารถมองเห็นได้แต่เพียงด้านเดียว และมักมีลักษณะนิสัยตามแบบฉบับที่นิยมใช้กันในบทละครทั่วไป เช่น "พระเอก" "นางเอก" "ผู้ร้าย" "ตัวโกง" "ตัวอิจฉา" เป็นต้น

2. ตัวละครที่เห็นได้รอบด้าน (Well-rounded Character) หมายถึงตัวละครประเภทที่มีความลึกซึ้งและเข้าใจยากกว่าตัวละครประเภทแรก มักมีลักษณะคล้ายชีวิตของคนจริงๆ ซึ่งอาจมองเห็นได้โดยรอบด้าน มีทั้งส่วนดีส่วนเสียและต้องศึกษาอย่างละเอียดจึงจะสามารถเข้าใจได้

ส่วนการวางลักษณะนิสัยตัวละครคือ การที่ผู้เขียนกำหนดให้ตัวละครมีลักษณะนิสัยตามความเหมาะสมของเรื่องราวที่เสนอ ส่วนพัฒนาการของนิสัยตัวละครนั้นหมายถึง การที่นิสัยใจคอหรือทัศนคติเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ในชีวิตของตัวละครมีพัฒนาการหรือเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากประสบการณ์หรือเหตุการณ์ที่มากระทบวิถีชีวิตของคน

3. ความคิด (Thought) ความคิดที่อยู่ในบทละครนั้นคือ ข้อเสนอที่ผู้เขียนพิสูจน์ได้ว่าเป็นจริงจากเรื่องราวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในละคร กล่าวคือ หลังจากที่ได้ชมละครเรื่องนั้นๆไปแล้ว ผู้ชมจะได้รับแง่คิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ในชีวิตที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารต่อผู้ชม

"ความคิด" ที่อยู่เบื้องหลังเรื่องราวในละครก็คือ จุดมุ่งหมายหรือความหมายของบทละครเรื่องนั้น ในปัจจุบันมักมีผู้นิยมใช้คำว่า "แก่น" (Themes) ของเรื่อง ซึ่งหมายความว่าละครเรื่องนี้พูดถึงอะไรและพูดถึงเรื่องนั้นว่าอย่างไร

ความคิดที่อยู่ในบทละครจะต้องมีความกลมกลืนเป็นโครงเรื่องและตัวละครอย่างที่จะแยกจากกันไม่ได้ วิธีการแสดงความคิดของผู้เขียนบทก็คือ แสดงผ่านเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในละคร ซึ่งจะต้องเป็นไปอย่างสมเหตุสมผลและมีความเหมาะสมทั้งในแง่ของโครงเรื่องและตัวละคร หลักของการให้ "ความคิด" ที่ถูกต้องจะต้องเป็นการให้ความคิดอย่างแนบเนียน โดยที่ผู้ชมจะได้รับความคิดจากประสบการณ์ในการติดตามเรื่องราวในละคร ความคิดเบื้องหลังบทละครจะต้อง

เป็นสิ่งที่เหตุการณ์ในละครที่สุดจุนิให้เราเห็นว่าเป็นความจริงจากการกระทำของตัวละครและจากผลที่ตัวละครได้รับจากการกระทำอันนั้น ซึ่งขึ้นอยู่กับกรวางเค้าโครงเรื่องที่ดี การสร้างตัวละครที่น่าสนใจและความลึกซึ้งที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังบทละครเรื่องนั้นๆ

4. การให้ภาษา (Diction) หรือบางตำราใช้ว่า Dialogue หมายถึงศิลปะของการถ่ายทอดเรื่องราวและความคิดของผู้ประพันธ์ออกมาทางคำพูดของตัวละครหรือบทสนทนา การเขียนบทเจรจาที่ดี ผู้เขียนจะต้องสามารถเขียนให้เหมาะสมกับประเภทของบทละคร ลักษณะนิสัยของผู้พูดและเหตุการณ์แต่ละตอนในละคร และยังจะต้องมีความกระชับเพียงพอที่ผู้ชมฟังแล้วจะสามารถเข้าใจและติดตามเรื่องราวได้โดยตลอดด้วย นอกจากนี้บทเจรจาที่ดีนั้นควรจะแสดงลักษณะนิสัย ความคิดอ่าน ความเห็น ความรู้สึก ตลอดจนอารมณ์ของผู้พูด มีความภายใต้คำพูดที่นำไปสู่การแสดงออกของตัวละครในแง่ของการกระทำ ตลอดจนมีผลเกี่ยวเนื่องในการดำเนินเรื่องอีกด้วย

5. เพลง (Song) หมายถึงศิลปะการถ่ายทอดเรื่องราวและความคิดของผู้ประพันธ์ออกมาทางบทเพลงที่ตัวละครขับร้อง แม้ว่าปัจจุบันบทละครจะมีได้มีเพลงทุกเรื่อง เราก็สามารถใส่บทเพลงให้เป็นส่วนหนึ่งของบทละครได้ และบทเพลงในละครเรื่องนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่นๆ อย่างชนิดที่จะไม่สามารถตัดทิ้งได้เลยโดยไม่กระทบกระเทือนค่าของบทละครนั้นๆ

6. ภาพ (Spectacle) เนื่องจากบทละครไม่ได้เขียนขึ้นมาสำหรับการอ่าน แต่เป็นการเขียนขึ้นเพื่อนำมาแสดงความดีเด่นของบทละครจึงมิได้อยู่ที่คำพูดของตัวละครที่พิมพ์ไว้บนหน้ากระดาษแต่เพียงอย่างเดียว สิ่งอื่นๆ เช่น บทบาทของตัวละครที่จะสามารถนำมาแสดงให้เห็นได้ด้วยใบหน้า ท่าทางและจังหวะการเคลื่อนไหวที่แนบเนียน จะช่วยเพิ่มพูนรสชาติให้แก่ละครเรื่องนั้นๆ ได้เป็นอย่างมาก บทละครที่ดีเด่นมักจะเต็มไปด้วยจุดต่างๆ ที่นักแสดง ผู้กำกับการแสดง ผู้ออกแบบและสร้างสรรค์ทางด้านต่างๆ จะสามารถนำมาตีแผ่ความหมายและการแสดงออกในแง่ของ "ภาพ" ที่ปรากฏสู่สายตาผู้ชมได้อย่างมีศิลปะชวนให้ติดตาม

สำหรับเนื้อหาของละครโทรทัศน์ คุณภาพของเนื้อหาเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ละครโทรทัศน์นั้นมีคุณภาพและมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น Nossiter (1986) ได้สรุปว่าคุณภาพของเนื้อหาพิจารณาจากปัจจัย 3 ประการคือ

1. ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ในการประเมินค่าของเนื้อหานั้น กล่าวคือ ผู้ผลิตต้องมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนในเรื่องหรือในประเด็นที่ทำอยู่ รวมทั้งในเรื่องของลักษณะนิสัยตัวละครและชัดเจนในสิ่งที่ต้องการจะให้ผู้ชมติดตาม
2. คุณภาพในเรื่องของความแปลกใหม่ คือ การใช้กับสื่อใหม่ๆ สร้างสรรค์ในรูปแบบใหม่หรือขยายโลกทัศน์ของผู้ชมให้กว้างขึ้น
3. คุณภาพในเรื่องของความเหมาะสมกับสถานการณ์ พิจารณาจากความสัมพันธ์ของเนื้อหาต่อเหตุการณ์ร่วมสมัย ที่ทำให้คนคิดถึงประเด็นปัญหาที่อยู่รอบๆตัว ซึ่งทำได้โดยการนำเสนอความหมายที่มากขึ้น กล่าวคือ ผู้ผลิตเลือกเรื่องราวที่ร่วมสมัยโดยนำเสนอแบบอ้อมๆที่ทำให้คนดูไม่รู้สึกรำคาญ

ละครเรื่องต่างๆที่นำเสนอต่อผู้ชมสามารถวิเคราะห์แก่นเรื่องของละคร (The analysis of theme) ออกได้เป็น 6 ประเภทได้แก่ (J.S.R. Goodlad, 1971)

1. Love Theme ละครที่มีแนวเรื่องเกี่ยวกับความรัก เนื้อเรื่องจะเป็นเรื่องของความรัก ไม่ว่าจะเป็นความรักระหว่างหนุ่ม-สาว, สามี-ภรรยา โดยจะเป็นเรื่องของการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ความสัมพันธ์ของความรักเกิดขึ้นได้อย่างไร มีอุปสรรคอย่างไรและจบลงอย่างไร และแนวเรื่องความรักนี้จะรวมถึงความรักในครอบครัวด้วย

2. Morality Theme ละครที่มีแนวเรื่องเกี่ยวกับศีลธรรมจรรยา เนื้อเรื่องจะเกี่ยวข้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากหลักศีลธรรมของสังคม ละครจะแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของการทำความดีว่าเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นสิ่งที่สังคมปรารถนา หรือแสดงให้เห็นถึงการที่บุคคลเลือกที่จะกระทำระหว่างความดีกับความชั่วและผลที่จะได้รับจากการทำดีและทำชั่วนี้

3. Idealism theme ละครที่มีแนวเรื่องประเภทนี้จะแสดงให้เห็นถึงบุคคลที่มีความพยายามที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ให้บรรลุผลในสิ่งที่ตนปรารถนา บุคคลประเภทนี้อาจจะเป็นนักปฏิวัติ ผู้ที่มีอุดมการณ์ชาตินิยม เสรีนิยม เป็นนักบวชหรือเป็นศิลปินก็ได้ ซึ่งมีความคิดที่แตกต่างไปจากบุคคลทั่วไปในสังคม อาจจะมีฐานะร่ำรวยกว่าหรืออาจจะเป็นการต่อต้านกับสิ่งที่สังคมเป็นอยู่

4. Power theme เป็นแนวเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอำนาจ เป็นเรื่องของความขัดแย้งระหว่างบุคคล 2 คนหรือ 2 กลุ่มที่มีความต้องการในสิ่งเดียวกัน เช่น ตำแหน่งหน้าที่ การมีอำนาจในการควบคุมสถานการณ์ ความขัดแย้งส่วนบุคคล ความขัดแย้งระหว่างชนชั้น รวมถึงการแสวงหาอำนาจด้วยการต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ

5. Career theme เนื้อเรื่องจะแสดงให้เห็นถึงความพยายามของบุคคลที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จโดยมีเป้าหมายหลักคือ เพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จส่วนตัว ไม่ใช่ความสำเร็จเพื่อสถาบันหรือประเทศชาติ โดยจะต้องฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

6. Outcast theme เนื้อเรื่องจะเป็นเรื่องของคนที่ดำเนินชีวิตในสังคมที่แตกต่างจากคนทั่วไปเนื่องจากสาเหตุต่างๆ ได้แก่สาเหตุทางร่างกาย เช่น คนพิการ รูปร่างหน้าตาดำเกลียดหรือเนื่องมาจากสาเหตุทางสังคม เช่น นักโทษ โสเภณี เด็กกำพร้า โดยเนื้อเรื่องจะแสดงให้เห็นถึงการใช้ชีวิตของบุคคลเหล่านี้ในสังคม ปฏิกริยาที่เขาแสดงออกต่อสังคมและสิ่งที่สังคมปฏิบัติต่อเขา

นอกจากนี้การวิเคราะห์เรื่องแต่งละครอาจแบ่งออกได้เป็น 5 แนวใหญ่ ๆ คือ (กาญจนา แก้วเทพ, 2535)

1. แนวที่สร้างและผลิตขึ้นมาโดยคติ (myth) เกี่ยวกับคติทางเพศ
2. แนวที่เสนอภาพลักษณะการต่อสู้เรื่องสิทธิสตรี
3. แนวที่เสนอภาพลักษณะของอาชีพตัวละคร
4. แนวที่เสนอคุณสมบัติแบบทวิลักษณ์ของตัวเอกหญิง
5. แนวที่เสนอความขัดแย้งของตัวละครหญิงที่มีภูมิหลังต่างชนชั้น

ละครโทรทัศน์ที่นำมาใช้ในการศึกษาค้างนี้ ทั้ง 10 เรื่องเป็นละครโทรทัศน์ยอดนิยมที่มีผู้ติดตามชมสูง พบว่าส่วนใหญ่มีเนื้อหาเป็นแบบ love theme คือมีแนวเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรัก ระหว่างหนุ่มสาวรวมทั้งความรักของครอบครัวระหว่างพ่อ แม่ ลูก ซึ่งละครโทรทัศน์ในขณะนี้มีักจะมีเนื้อหาในลักษณะนี้อยู่แล้ว ในการศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งพิจารณาเฉพาะละครที่มีเนื้อหาแบบ love theme โดยดูในแง่คุณภาพของเนื้อหาในละครเรื่องนั้นๆ

4. แนวคิดเรื่องบทบาทหน้าที่ทางสังคมของละครโทรทัศน์

ไม่ว่าละครโทรทัศน์จะมีเนื้อหาหรือแก่นเรื่องเป็นอย่างไร สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ บทบาทหน้าที่ทั้งทางตรงและทางอ้อมที่ละครโทรทัศน์มีต่อผู้ชมและต่อสังคม เนื่องจากละครโทรทัศน์ในปัจจุบันนั้นเป็นรูปแบบของความบันเทิงที่เปิดกว้างสำหรับคนส่วนใหญ่ เพราะกลุ่มผู้ชมละครโทรทัศน์ได้ขยายตัวไปสู่คนทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพและทุกระดับการศึกษา ดังนั้นละครจึงมีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับสังคม ความสัมพันธ์ของละครกับสังคมจึงเป็นความสัมพันธ์แบบซึ่งกันและกัน กล่าวคือ มนุษย์ใช้ละครในสังคมและมนุษย์ใช้สังคมในละคร

แนวคิดที่ว่ามนุษย์ใช้ละครในสังคม หมายถึงว่า เมื่อมนุษย์ต้องการให้พฤติกรรมหรือเหตุการณ์บางอย่างที่เกิดขึ้นในสังคมมีความสำคัญเป็นพิเศษ มีความเป็นพิธีรีตอง ชด้างหรือศักดิ์สิทธิ์ มนุษย์จะนำเอาวิธีการของละครมาใช้ นั่นคือ ทำให้พฤติกรรมหรือเหตุการณ์นั้นเหมือนละคร เป็นการเล่นละครในชีวิตจริง เหตุการณ์ต่างๆที่เป็นขั้นตอนสำคัญของชีวิตจะต้องกระทำในรูปพิธีรีตองและจะต้องทำให้เป็นละคร (theatralisation) เช่น พิธีโกนผมไฟ พิธีโกนจุก พิธีสูรขอและแต่งงาน ในทางตรงกันข้ามมนุษย์ก็ใช้สังคมในละครด้วย นั่นคือ การจำลองเหตุการณ์ทางสังคมจริงๆเข้าไปในละครด้วยจุดประสงค์ต่างๆกัน อาจจะเป็นความเพลิดเพลินใจ การแสดงออกของอารมณ์ความรู้สึกและการสั่งสอน (สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2531 : 23)

สำหรับละครโทรทัศน์ ละครจึงเปรียบเสมือนพิธีกรรมอย่างหนึ่ง เพราะมีลักษณะร่วมอยู่หลายประการ พิธีกรรมและละครโทรทัศน์ล้วนแต่เป็นโลกแห่งสัญลักษณ์ด้วยกันทั้งคู่ แต่ก็ยังมีโลกแห่งความเป็นจริงรวมอยู่ด้วย ในขณะที่สังคมในอดีตได้เปิดช่องทางเข้าสู่โลกแห่งจินตนาการด้วยการเข้าร่วมพิธีกรรม มนุษย์ในโลกปัจจุบันก็ได้เข้าสู่โลกแห่งสัญลักษณ์โดยผ่านการดูละคร ละครโทรทัศน์จึงเป็นโลกแห่งสัญลักษณ์ที่ทำหน้าที่กลั่นมายาคติ (Myth) ต่างๆออกมา

กาญจนา แก้วเทพ (2536) ได้แบ่งหน้าที่ของมายาคติที่มีต่อโลกแห่งความเป็นจริงใน 2 ระดับคือ

1. หน้าที่ต่อปัจเจกบุคคล นอกจากผู้ชมละครโทรทัศน์ส่วนใหญ่จะให้เหตุผลของการดูละครว่า ดูเพราะความสนุกและเพื่อผ่อนคลายอารมณ์ แต่มีเหตุผลอยู่เบื้องหลังที่มายาคติในโลกละครโทรทัศน์ได้ช่วยทำหน้าที่ต่างๆต่อปัจเจกบุคคลดังนี้

1.1 ละครโทรทัศน์ช่วยตอบสนองความต้องการหลายอย่างในชีวิตของปัจเจกชนที่ไม่มีหนทางจะบรรลุได้ในโลกแห่งความเป็นจริงให้สามารถทะลุเป้าหมายได้ในโลกแห่งความฝัน

1.2 แก้ไขความขัดแย้งที่ไม่อาจจะแก้ไขได้ในโลกแห่งความเป็นจริง ให้สามารถแก้ไขได้ในโลกแห่งจินตนาการ

1.3 ช่วยทำให้ปัญหาบางอย่างในชีวิตของคนเราที่เกินขีดความสามารถที่จะแก้ไขนั้นได้ผ่อนคลายไปโดยปริยาย เพราะแก่นเรื่องส่วนใหญ่ของละครส่วนใหญ่ของละครโทรทัศน์ล้วนแต่เป็นปัญหาบางส่วนที่เราต้องพบอยู่ในชีวิตจริง เมื่อเราดูละครโทรทัศน์ก็เหมือนเราได้พบเห็นปัญหาของผู้อื่นที่คล้ายคลึงหรือนักหนาสาหัสกว่าเรา

2. หน้าที่ต่อสังคม

2.1 มายาคติในละครช่วยทำหน้าที่ยึดส่วนเสี้ยวหนึ่งของสังคมที่แตกร้างออกจากกันให้เข้ามาติดรวมกันเป็นหนึ่งอยู่ได้ ความแตกร้างที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ก็เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับความแตกร้างที่มีอยู่ในชีวิตจริง ละครทำให้คนที่อยู่นอกจอซึมเลือนความร้าวฉานในโลกแห่งความเป็นจริงไปได้ชั่วคราวช่วยยาม

2.2 การอบรมสั่งสอนค่านิยมและกฎเกณฑ์ต่างๆของสังคมให้กับผู้ชมโดยไม่รู้ตัว พื้นฐานที่สุดคือในเรื่องของการจำแนกแยกแยะความดี-ความชั่วออกจากกันให้ได้และการเข้าข้างเอาใจช่วยฝ่ายดีอยู่เสมอ

2.3 สร้างมายาคติเรื่องจุดกำหนดกรรมแดนของเส้นขอบฟ้าแห่งการรับรู้ความเป็นไปได้ของคนในสังคม

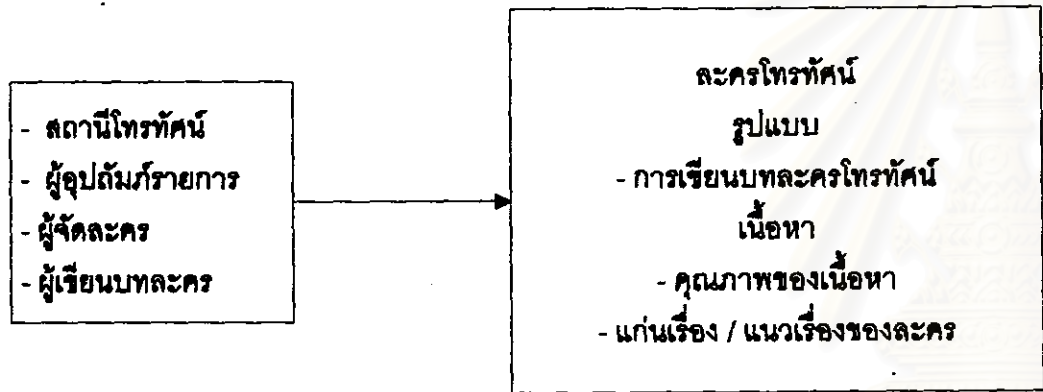
2.4 การตอบสนองความรู้สึกโหยหาสิ่งที่เคยมีแล้วสูญหาย ดังเช่นละครย้อนยุคหรือละครที่เรียกนั้นช่วยตอบสนองความต้องการในเรื่องดังกล่าวได้เป็นอย่างดีนั่นคือ เป็นการหวนระลึกถึงอดีตที่ไม่มีวันย้อนกลับมา

จากแนวคิดข้างต้นที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้นำมาสรุปเป็นเกณฑ์หรือตัวบ่งชี้คุณภาพ
รายการละครโทรทัศน์ดังแผนภูมิและตารางต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวคิดเรื่ององค์ประกอบของละครโทรทัศน์ (3)

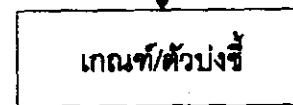

แนวคิดเรื่องกระบวนการผลิตรายการ
ละครโทรทัศน์ (2)

แนวคิดเรื่องบทบาทหน้าที่ทางสังคมของละครโทรทัศน์ (4)

- หน้าที่ต่อปัจเจกบุคคล
- หน้าที่ต่อสังคม

แนวคิดเรื่องการประเมินการทำงานของสื่อ (1)

- ความเป็นมืออาชีพขององค์กรสื่อ
- การรับฟังความคิดเห็นของผู้ชมและนักวิจารณ์
- มาตรฐานความเป็นต้นแบบ
- จริยธรรมทางสังคม/คุณค่าทางการเมือง
- คุณค่าในการผลิตและคุณภาพทางวิชาชีพ
- ความสำเร็จในเชิงพาณิชย์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
แผนภูมิที่ 2.1
แสดงการพัฒนาเกณฑ์และตัวบ่งชี้คุณภาพรายการละครโทรทัศน์

เกณฑ์และตัวบ่งชี้ที่ศึกษาจาก : ผู้จัดละคร สถานีโทรทัศน์และผู้อุปถัมภ์รายการ

แนวคิดเรื่องการประเมินการทำงานของสื่อ

เกณฑ์	ตัวบ่งชี้
1. ความเป็นมืออาชีพขององค์กรสื่อ	1.1 คุณวุฒิเฉพาะด้านของทีมงาน 1.2 การอบรมเฉพาะด้านของทีมงาน 1.3 ความสามารถและประสบการณ์ 1.4 ความมีชื่อเสียงของผู้จัด 1.5 ความรับผิดชอบต่อสังคม 1.6 การควบคุมตนเอง / คุณภาพงาน 1.7 การแข่งขันกับผู้จัดอื่น ๆ

เกณฑ์	ตัวบ่งชี้
2. การรับฟังความคิดเห็นของผู้ชมและนักวิจารณ์	2.1 การแสดงปฏิกริยาจากผู้ชมด้วยวิธีการต่าง ๆ 2.2 ข้อเสนอของนักวิจารณ์

เกณฑ์	ตัวบ่งชี้
3. มาตรฐานความเป็นต้นแบบ	3.1 ความแปลกใหม่ในการแสดง 3.2 ความไม่ยึดติดของเก่า / เนื้อหาเก่า 3.3 การดึงดูดใจ

เกณฑ์	ตัวบ่งชี้
4. จริยธรรมทางสังคม คุณค่าทางการเมืองของเนื้อหา	4.1 วัตถุประสงค์ในการสื่อสาร 4.2 การอ้างอิงความเป็นจริง 4.3 คุณค่าทางศีลธรรม / การเมือง 4.4 มีเนื้อหาส่งเสริมสังคม

เกณฑ์	ตัวบ่งชี้
5. คุณค่าในการผลิตและคุณภาพทางวิชาชีพ	5.1 งบประมาณในการผลิต 5.2 เทคนิคของการผลิตละคร 5.3 ระดับความเป็นดารา / ความมีชื่อเสียงของผู้กำกับ นักแสดง ฯลฯ

เกณฑ์	ตัวบ่งชี้
6. ความสำเร็จเชิงพาณิชย์ / ธุรกิจ	6.1 ความนิยมของผู้ชมต่อละคร 6.2 การได้รับรางวัลจากสถาบันต่าง ๆ 6.3 คำติชม / ข้อวิจารณ์จากผู้ชมและสื่อ

แนวคิดเรื่องกระบวนการผลิตละครโทรทัศน์

เกณฑ์	ตัวบ่งชี้
7. ความประณีตและคุณภาพของกระบวนการผลิตละครโทรทัศน์	7.1 นโยบายในการผลิตละคร 7.2 การเลือกเรื่อง / เนื้อหาที่จะสร้าง 7.3 การกำหนดตัวผู้ร่วมงานที่สำคัญ เช่น ผู้เขียนบท ผู้กำกับ 7.4 การคัดเลือกนักแสดงที่เหมาะสม 7.5 ความพึงพอใจในกระบวนการผลิต 7.6 ความถูกต้องสมจริงของฉาก สถานที่ เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย 7.7 การเลือกเพลงประกอบละคร

เกณฑ์และตัวบ่งชี้ที่ศึกษาจาก : ผู้เขียนบท

แนวคิดเรื่ององค์ประกอบของละครโทรทัศน์

เกณฑ์	ตัวบ่งชี้
8. บทละครโทรทัศน์	8.1เค้าโครงเรื่องของละคร 8.2 ตัวละครและการวางนิสัยตัวละคร 8.3 ความคิดที่สอดแทรกในละคร 8.4 การถ่ายทอดเรื่องราว ความคิด ของผู้ประพันธ์ผ่านบทสนทนา 8.5 การนำเสนอภาพผ่านบทละคร อย่างมีศิลปะ 8.6 ความเหมาะสมกับสถานการณ์

เกณฑ์และตัวบ่งชี้ที่ศึกษาจาก : ผู้ชม

เกณฑ์	ตัวบ่งชี้
9. ความคิดเห็นของผู้ชม	9.1 เนื้อหาของละครโทรทัศน์ 9.2 กระบวนการผลิตละครโทรทัศน์ 9.3 คุณภาพของละครโทรทัศน์ 9.4 การยอมรับในผลงานที่ผ่านมา

แนวคิดเรื่องบทบาทหน้าที่ทางสังคมของละครโทรทัศน์

เกณฑ์	ตัวบ่งชี้
10. หน้าที่ของละครต่อปัจเจกบุคคล	10.1 การช่วยตอบสนองความต้องการที่ ไม่บรรลู่ในโลกแห่งความเป็นจริง 10.2 การช่วยแก้ไขความขัดแย้งในโลกแห่งความจริง 10.3 การช่วยผ่อนคลายปัญหาชีวิตจากการเห็น ตัวอย่างในละคร

เกณฑ์	ตัวบ่งชี้
11. หน้าที่ของละครต่อสังคม	11.1 การประสานรอยร้าวในสังคม 11.2 การอบรมสั่งสอนค่านิยมและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคมโดยอ้อม 11.3 การสร้างกรอบที่ตายตัวในเรื่องการรับรู้ความเป็นไปได้ของคนในสังคม 11.4 การตอบสนองความรู้สึกโหยหาสิ่งที่สูญหายไปจากสังคม

ตารางที่ 2.1 แสดงตารางเกณฑ์และตัวบ่งชี้คุณภาพรายการละครโทรทัศน์

นอกจากนี้ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์คณะกรรมการตัดสินรางวัลเมขลาและรางวัลโทรทัศน์ทองคำเกี่ยวกับเกณฑ์การตัดสินให้รางวัลรายการประเภทละครโทรทัศน์ เพื่อนำเกณฑ์นั้นมาเป็นส่วนประกอบในการศึกษาครั้งนี้ด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธีรนาถ เกิดสุขคนธ์ (2525) ศึกษาเรื่อง "การศึกษาอิทธิพลทางจริยธรรมจากสื่อละครโทรทัศน์ที่มีต่อเยาวชน" โดยศึกษาเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนรัฐบาลในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลทางจริยธรรมจากสื่อละครโทรทัศน์ตามพฤติกรรมของตัวละครที่กระตุ้นให้ทำดีและเหตุการณ์ที่มีอิทธิพลต่อนักเรียน แต่นักเรียนส่วนใหญ่ไม่เคยเลียนแบบจากตัวละคร นอกจากนี้ยังศึกษาความคิดเห็นที่จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงละครโทรทัศน์ พบว่า ควรปรับปรุงเกี่ยวกับโฆษณา, เนื้อเรื่องและควรให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิต

เพาวีภา ภมรสติติศย์ (2528) ศึกษาวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างละครโทรทัศน์กับสังคมไทย" ในช่วงปีพ.ศ. 2498-2516 รวม 19 ปี ผลการวิจัยพบว่า ละครโทรทัศน์มีความสัมพันธ์และมีบทบาทกับสังคมไทยทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ในด้านการเมือง ละครโทรทัศน์ถูกใช้เป็นตัวเชื่อมระหว่างประชาชนกับรัฐบาลหรือผู้ปกครองประเทศ เนื่องจากละครโทรทัศน์สามารถจะเป็นตัวแทนในการสื่อเรื่องราวต่างๆ ให้ประชาชนรับรู้ได้โดยที่ประชาชนไม่รู้ตัว ในด้านเศรษฐกิจและสังคม ผู้อุปถัมภ์รายการและผู้ชมมีส่วนกำหนดรูปแบบและเนื้อเรื่องของละครโทรทัศน์ ภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมมีส่วนกำหนดทิศทางในการจัดทำละครและรสนิยมของคนดู ส่วนเนื้อหาของละครโทรทัศน์ในช่วงนั้นพบว่า มีเนื้อหาเกี่ยวกับด้านศีลธรรมจรรยา ความรักชาติและความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ เป็นละครที่สะท้อนนโยบายของรัฐบาลภายใต้ผู้นำที่ปกครองประเทศ แต่ไม่สามารถสะท้อนภาพความเป็นจริงของสังคมไทยได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากข้อบังคับของสถานีและรัฐบาล

กาญจนา แก้วเทพ (2534) ได้ศึกษา "มิติด้านอุดมการณ์ในละครโทรทัศน์ไทย" พบว่าละครโทรทัศน์มีเนื้อหาที่ถ่ายทอดอุดมการณ์ต่างๆ ทั้งอุดมการณ์ทางสังคมอุดมการณ์ทางการเมืองสอดแทรกอยู่ ซึ่งมีอิทธิพลในการหล่อหลอมความคิดและจิตสำนึกของผู้ชมได้เป็นอย่างดี ตัวอย่างของอุดมการณ์ที่พบในละครมีดังต่อไปนี้ (อ้างถึงใน นิสิตา ชูโต, 2534 : 40)

1. อุดมการณ์ศักดิ์สิทธิ์ แสดงออกในความเชื่อว่าคนเราไม่เท่าเทียมกัน สืบเนื่องจากชาติตระกูล สภาพทางสังคมของบุคคลนั้นวัดด้วยชาติกำเนิด รวมทั้งให้ความชอบธรรมที่ชั้นชั้น

สูงจะใช้อำนาจในการกำหนดชีวิตของคนที่ย่ำแย่กว่า แม้แต่ชีวิตส่วนตัว ความรักและการแต่งงาน ตัวอย่างเช่นละครเรื่อง "อีสา" "แต่ปางก่อน" "หมิ่นกับปุ่น" เป็นต้น

2. อุดมการณ์ทุนนิยม เนื้อหาของอุดมการณ์ทุนนิยมด้านหนึ่งจะมีลักษณะต่อต้านศักดินาคือ ปฏิเสธความเชื่อความเหลื่อมล้ำของคนที่ใช้ชาติตระกูลเป็นเกณฑ์ แต่ทว่ากำหนดความเหลื่อมล้ำของคนโดยให้เงินตราเป็นเครื่องแบ่ง ทุกสิ่งทุกอย่างในสังคมสามารถซื้อได้ด้วยเงินตราดังเช่นเรื่อง "หัวใจสองภาค" "สายหงส์" ฯลฯ นอกจากนี้แล้วอุดมการณ์ทางทุนนิยมยังเชิดชูการแก่งแย่งแข่งขัน ใครดีใครได้ มือใครยาวสาวได้สาวเอา น้ำขึ้นให้รับตัก ฯลฯ

3. อุดมการณ์เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเพศ เป็นอุดมการณ์ที่แสดงออกมากที่สุดเพราะเนื้อหาละครโทรทัศน์จะเป็นเรื่องรักๆ ใคร่ๆ ชีวิตครอบครัว และความสัมพันธ์เชิงคู่สาว ซึ่งสะท้อนหลักความเป็นใหญ่ของเพศชายที่เป็นฝ่ายกำหนดชะตากรรมของเพศหญิง เพศหญิงต้องอดทนให้แก่เพศชาย เช่นเรื่อง "ใครกำหนด" ผู้หญิงแม้จะเก่งอย่างไรก็ต้องแพ้ชาย เช่น "ดาวเรือง" "สกาเวือน" เป็นต้น

4. อุดมการณ์เกี่ยวกับการใช้ความรุนแรง ซึ่งสอนให้เห็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจให้รู้ว่าใครแข็งแรงแจ ใครอ่อนแอ ใครชอบธรรมที่จะใช้อำนาจแก่ใคร เช่น อำนาจทางอาวุธศักดิ์นิศา อำนาจเงินตรา อำนาจทางกายภาพ ซึ่งเห็นจากผู้แสดงต่อยกัน ยิงกันสนั่นหวั่นไหว เช่น "สารวัตรเดือน" "กตัญญูประกาศิต" การใช้อำนาจอาจเป็นการแสดงด้วยอารมณ์ หรือวาจาเชือดเชือดกันก็ได้

5. อุดมการณ์ทางไสยศาสตร์ เป็นอุดมการณ์ที่ฝังลึกในสังคมไทยทุกยุคทุกสมัย ได้แก่ ละครประเภทผีๆ ลางๆ ความเชื่อเรื่องจิตวิญญาณ โชคชะตาเทวดาฟ้าดินที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ เช่น "รัตติกาลยอดรัก" "ห้องหุ่น" "มิติมืด" ฯลฯ

6. อุดมการณ์ชาตินิยม เนื่องจากประเทศเรามีได้มีการต่อสู้เพื่อเอกราชเหมือนประเทศแถบเอเชีย อุดมการณ์ชาตินิยมและมิติทางการเมืองจึงไม่ค่อยจะมีแพร่หลายในละครโทรทัศน์ มักจะต้องถอยหลังไปเป็นละครประเภทอิงประวัติศาสตร์ เช่น "สายโลหิต" แสดงถึงชีวิตยากลำบากตอนเสียกรุง เพื่อกระตุ้นให้คนไทยเกิดความอยากจะทำนุบำรุงรักษาความมั่นคงของชาติ เป็นต้น

อภิญา ศรีรัตนสมบุญ (2534) ศึกษาเรื่อง "การวิเคราะห์ละครโทรทัศน์ชุด คู่กรรม ในการถ่ายทอดความเชื่อและค่านิยมในสังคมไทย" ผลการวิจัยพบว่า ละครโทรทัศน์ไม่ใช่เป็นเพียงสื่อที่ทำหน้าที่เพื่อความบันเทิงเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่สำคัญในการถ่ายทอดความเชื่อและค่านิยมให้แก่สมาชิกในสังคมอีกด้วย และเนื้อหาของการวิจัยส่วนหนึ่งเกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบแห่งความสำเร็จของละครโทรทัศน์ชุดคู่กรรม ตามความคิดเห็นของผู้รับสาร ซึ่งสามารถนำมาใช้กับละครเรื่องอื่นๆได้ พบว่ามีองค์ประกอบสำคัญดังต่อไปนี้ คือ ความดังของบทประพันธ์, สำนวนภาษาที่กินใจ ให้อารมณ์สะเทือนใจ, เนื้อเรื่องที่แตกต่างจากละครโทรทัศน์ทั่วไป, ตัวละครที่ผู้ชมชื่นชอบ รวมทั้งการสร้างและถ่ายทำละครอย่างประณีตและคำนึงถึงรายละเอียดเพื่อความสมจริง

จรินทร์ เลิศจิระประเสริฐ (2535) ศึกษาวิจัยเรื่อง "อาชีพของสตรีในละครโทรทัศน์" ในส่วนของการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในการกำหนดประเภทและอาชีพและลักษณะการนำเสนออาชีพของสตรีในละครโทรทัศน์ พบว่าจากการที่รายการละครเป็นที่นิยม ผู้อุปถัมภ์รายการจึงเข้ามามีบทบาทในการกำหนดเนื้อหาละครโทรทัศน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยมีเรตติ้งเป็นตัวกำหนดให้ละครแนวชีวิตรักที่นำเสนออยู่เป็นละครกระแสหลัก ทั้งนี้เพราะหัวหน้าฝ่ายรายการ ผู้บริหารสถานีโทรทัศน์และนักจัดรายการละครพยายามสนองความต้องการของคนดู โดยถือความเป็นแนวยอดนิยมของคนดูทั้งประเทศโดยวัดจากเรตติ้งและเสียงสะท้อนของผู้ชมผ่านสื่ออื่นๆ เช่น หนังสือพิมพ์ หรือที่เป็นจดหมายโดยตรงถึงสถานีโทรทัศน์ ถึงผู้จัดละครและดารานำแสดง ขณะเดียวกันรายการละครก็เป็นผลมาจากความกดดันที่ผู้อุปถัมภ์รายการก่อให้เกิดกับสถานีเพื่อผลิตคนดูให้มากที่สุดเพื่อขายให้กับผู้อุปถัมภ์รายการ หัวหน้าฝ่ายรายการ ผู้บริหารสถานีโทรทัศน์ นักจัดรายการละครและผู้อุปถัมภ์รายการ ต่างทำงานอยู่บนพื้นฐานของสิ่งเดียวกันคือ เรตติ้ง เพราะเรตติ้งคือที่มาของรายได้จากการขายเวลาของสถานีโทรทัศน์และนักจัดรายการละครให้ผู้อุปถัมภ์รายการ ในขณะเดียวกันเรตติ้งคือ จำนวนคนดูที่มากที่สุดที่ผู้อุปถัมภ์รายการต้องการ หลังการตลาดจึงเป็นตัวกำหนดเนื้อหาละครโทรทัศน์ มิติทางเศรษฐกิจจึงเข้ามามีบทบาทในการกำหนดในการผลิตผลงานทางวัฒนธรรม (Cultural Production) เนื้อหาของละครกระแสหลักที่มีแก่นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตรักของตัวละครชายหญิง ทำให้อาชีพของตัวละครถูกกลืนเลื่อนไปและมีสภาพเป็นเพียงองค์ประกอบของตัวละคร เพียงเพื่อจะทำให้ละครดูสมจริงที่ตัวละครจะต้องมีอาชีพ ดังนั้นระบบธุรกิจของสื่อมวลชนจึงเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในการกำหนดประเภทอาชีพและลักษณะการนำเสนออาชีพของสตรีในละครโทรทัศน์

ไศลทิพย์ จารุภูมิ (2535) ศึกษาความพึงพอใจที่ได้รับจากละครโทรทัศน์จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศหญิง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความตั้งใจอย่างมากที่จะดูละคร มีการวิพากษ์วิจารณ์บทบาทการแสดงของตัวละครหรือเนื้อเรื่องในขณะที่ยุ และได้นำละครไปใช้เป็นอรรถประโยชน์ทางสังคม โดยนำไปเป็นประเด็นสนทนาและเป็นสื่อกลางในการเข้าร่วมกลุ่ม ความพึงพอใจหลักที่ได้รับจากละครโทรทัศน์คือ ความสนุกสนานเพลิดเพลินจากเนื้อเรื่อง ดารา ฉาก และเครื่องแต่งกาย การผ่อนคลายหรือหลีกเลี่ยงจากความเครียดในปัญหาชีวิตประจำวัน การสำรวจความเป็นจริงและการได้รับคำแนะนำ นอกจากนี้ประสบการณ์ที่ได้รับจากละครโทรทัศน์ คือ ความเชื่อเรื่องพรหมจรรย์เป็นสิ่งสำคัญในชีวิตผู้หญิงและความเชื่อเรื่องการทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

ตรีรัตน์ นิลรัตน์ (2536) ศึกษาวิจัยเรื่อง "การเปิดรับชมละครโทรทัศน์กับการรับรู้ถึงประโยชน์ในการนำไปใช้เพื่อการพัฒนาของตนเองและนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล" พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ชอบดูละครโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาตลก สนุกสนานมากที่สุด นักศึกษาที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน จะรับรู้ประโยชน์ของละครโทรทัศน์ในการนำไปใช้พัฒนาตนเองด้านบุคลิกภาพ , สถิติปัญญา , และจริยธรรมต่างกัน ในการนำละครโทรทัศน์ไปใช้พัฒนาตนเองนั้น นักศึกษาเห็นว่าสามารถนำไปใช้พัฒนาให้เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในสังคมกลุ่มเพื่อน , พัฒนาให้ตนเองมีความรู้ความเข้าใจในสภาพปัญหาและสังคมไทย และสามารถช่วยพัฒนาให้ตนเองเข้าใจและให้ความสำคัญในสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นอย่างเท่าเทียมกันมากที่สุด

บุษริ ดันติวิจิตร (2536) ได้ศึกษา "การรับรู้ประโยชน์จากละครโทรทัศน์ของผู้หญิงในกทม. พบว่า ในการเปิดรับชมละครโทรทัศน์ ผู้ชมหญิงจะมีความต้องการในเรื่องของความบันเทิง เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด ละครโทรทัศน์ได้พยายามสอดแทรกเนื้อหาสาระต่างๆมากขึ้น ในด้านเนื้อหา คำพูดของตัวละคร สามารถถ่ายทอดการรับรู้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ได้แก่ ในด้านคุณลักษณะส่วนตัว ด้านชีวิตและครอบครัวและด้านการมีส่วนร่วมในสังคม จึงก่อให้เกิดพฤติกรรมกาารเปิดรับและนำไปสนทนาในหมู่เพื่อนและครอบครัว ทำให้เกิดการรับรู้ประโยชน์และความพึงพอใจจากการชมละครโทรทัศน์ได้

วีระ สุภะ (2537) ศึกษา "กระบวนการในการผลิตละครโทรทัศน์ไทยพ.ศ. 2536" ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการในการผลิตละครชุดโทรทัศน์ไทยประกอบด้วยขั้นตอนในการผลิต 4 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการเตรียมการ ขั้นตอนการถ่ายทำ และขั้นตอนการ

ประเมินผล ในการผลิตละครโทรทัศน์ของผู้ผลิตแต่ละสถานีนั้น ยังให้ความสำคัญกับขั้นตอนการประเมินผลน้อยเกินไป กล่าวคือ เป็นการสอบถามจากผู้ชมบางกลุ่มหรืออาศัยผลการวิจัยจากบริษัทที่ทำวิจัย ซึ่งผลที่ได้ก็ยังไม่สามารถชี้ชัดหรือเชื่อถือได้เต็มที่ หากผู้ผลิตให้ความสนใจมากขึ้น มีการศึกษาจากผู้ชมในวงกว้างขึ้นและเป็นการศึกษาอย่างมีระบบแบบแผนแล้วก็จะทำให้ผู้ผลิตสนองความต้องการของผู้ชมได้ถูกต้องมากขึ้น สามารถผลิตงานที่มีคุณค่าต่อการรับชมของผู้ชมส่วนใหญ่ได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย